

Jana Petru: Žádná fakulta vás nepřipraví na učitelství na waldorfské škole

Publikujeme komentář **Jany Petru**, učitelky waldorfské ZŠ, k novele zákona o pedagogických pracovnících, která byla letos v létě schválena. Debata, která se kolem „nekvalifikovaných“ učitelů ve školách a jejich nuceném odchodu, rozhořela letos na jaře, vedla k poměrně rychlým krokům MŠMT, které se novelou pokusilo dopad zákona na české školy zmírnit. Přesto bude muset ke konci kalendářního roku řada schopných učitelů ze škol odejít. O nízkém vztahu mezi kvalitou učitele, měřenou výkonovými testy žáků, a předchozím vzděláním, svědčí výzkum Erica A. Hanusheka (ZDE)- <http://www.eduin.cz/clanky/pet-procent-nejhorsich-ucitelu-dela-rozdil-mezi-cr-a-finskem/>. Komentář Jany Petru vyšel v časopise Zvoní! pod názvem **Žádný zákon naše děti před špatnými učiteli neochrání (ZDE)-** <https://www.clovekvtisni.cz/cs/clanky/zadny-zakon-nase-deti-pred-spatnymi-uciteli-neochrani>. Aktuální znění zákona o pedagogických pracovnících se můžete přečíst [ZDE-http://www.ceskaskola.cz/2014/10/aktualni-zneni-zakona-o-pracovnicich-k.html](http://www.ceskaskola.cz/2014/10/aktualni-zneni-zakona-o-pracovnicich-k.html). Metodický výklad k novele zákona o pedagogických pracovnících si můžete stáhnout [ZDE-http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-pripravo-metodicky-vyklad-k-novele-zakona-o-pg](http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-pripravo-metodicky-vyklad-k-novele-zakona-o-pg).

Současná novela zákona o pedagogických pracovnících se týká několika skupin pedagogů bez příslušného vzdělání. Mě osobně nejvíce zajímalo konečné znění části týkající se pedagogických pracovníků, kteří nesplňují předpoklad odborné kvalifikace a nejsou rodilí mluvčí, ani výkonní umělci. Patřím mezi ně. Už před schválením k novele probíhaly, a stále ještě probíhají, živé diskuze. Je totiž zcela nejasné, co musí učitel opravdu umět, jakou musí být osobností, aby byl dobrým učitelem, a zda k tomu stačí (nebo je nutné) pedagogické magisterské vzdělání.

Učit neumí každý

V této souvislosti se často objevují úvahy o pedagogickém talentu. Jsem přesvědčená, že takový talent (spolu s IQ) může nahradit vysokoškolské vzdělání, pokud dotyčný učitel trvale rozšiřuje své znalosti a dovednosti v oblastech didaktik, metodik, speciální pedagogiky, psychologie atd. a takovému učiteli by mělo být umožněno učit bez dalších podmínek. Pokud tak totiž nečiní, bude mít ve vyučování potíže a pravděpodobně sám odejde, nebo ho ředitel vyhodí. Určitě se zde nabízí otázka, kdo míru takového talentu posoudí. Ze své praxe vím, že zkušený mentor to pozná často už po třech až pěti odhospitovaných hodinách.

Co však zákon v tomto bodě vůbec nebere v úvahu, jsou specifická studia tzv. alternativních pedagogik. Jak naše waldorfská pedagogika, tak pedagogika Montessori a asi i jiné mají svá studia, trvající několik let a zahrnující všechny oblasti, které jsou k učitelské profesi potřebné. Navíc se učitelé těchto škol ve zcela nadstandardním rozsahu vzdělávají i nadále, a to nejen u nás, ale i v zahraničí. Přesto, že tato studia existují už více než dvacet let, nikdo je zatím nepřijal jako rovnocenné s výukou na vysokých školách, připravujících učitele (akreditaci MŠMT

mají), natož aby se staly součástí vysokoškolského studia, a to i přesto, že výsledky těchto pedagogik jsou prokazatelné.

Učitel na waldorfské škole musí umět učit všechno

Několikrát se na mě obracely studentky pedagogických fakult s prosbou o pomoc či vedení své práce a já jsem s hrůzou zjišťovala, že doktorandi, kteří jim práce zadávali, vůbec netuší, jak se na waldorfské škole učí (výjimku tvoří PF JU a PF OU). Většina učitelů „alternativních“ škol nikdy neuvažovala o tom, že by učila jinde. Navíc vysokoškolsky vystudovaný učitel je ve waldorfské škole vždy považován za neaprobovaného, protože třídní učitel jde na waldorfské škole se svou třídou od prvního do devátého ročníku a učí téměř všechny předměty. Na to žádná škola nepřipraví.

Kromě toho jsem si jistá (a několik takových učitelů znám i osobně), že i na běžných školách jsou Učitelé – zdůrazňuji to velké U – bez potřebného vzdělání, jejichž odchod ze škol by byl hrubou chybou a velkou ztrátou pro žáky. Jedna taková fyzikářka vede i oddíl Debrujárů, umí děti pro fyziku nadchnout, ale... Samozřejmě je i spousta kvalitních učitelů s vysokoškolským vzděláním, to jen pro úplnost, aby někdo nezískal pocit, že opovrhují vysokoškolsky vzdělanými učiteli.

Umí rodilý mluvčí učit jazyk?

Další skupinou, které se novela dotkla, jsou ti, pro něž je cizí jazyk rodným jazykem a ti, kteří ovládají jazyk na úrovni rodného jazyka – pro zjednodušení je nazýváme rodilými mluvčími, a dále výkonní umělci. Výuka cizího jazyka je velice specifický obor, existuje mnoho metodik i didaktik, nikdo vám ale neřekne, která z nich je ta nejlepší, takže stejně je na vás, jak k výuce přistoupíte. Rodilý mluvčí má „výslovnost“ a může, ale nemusí mít talent učit. Zním oba případy... A taky znám aprobovanou učitelku cizího jazyka, které bych své děti nesvěřila. Chápete? Žádný zákon nás nenaučí sebereflexi nebo zodpovědnosti a stejně tak nás neochrání před špatnými učiteli. Takoví vždycky byli a budou. Trochu mi to připomíná snahy o jednotné zkoušky všeho druhu. Nejvíce uměle na mě působí odstavce o výkonných umělcích. Proč je např. stanovena maximální pracovní doba na 0,5 úvazku? Jaký to má smysl? Proč musí „provádět umělecké výkony“? A jak se pozná „uznávaný odborník“?

Zodpovědného žáka může vychovat jen zodpovědný učitel

Abych předešla dohadům, přidám něco ze své cesty k učitelství: studium medicíny, pak těhotenství a porod na hraně života a smrti, následně péče o těžce postižené dítě, ke kterému později přibyla dvojčata (dnes na UK); několik let jsem na částečný úvazek pracovala v manželově firmě, do toho přišla ze školy synů žádost o suplování v angličtině, pak výuka přírodovědy, následovalo studium waldorfské pedagogiky. Už učím 15 let a před deseti lety jsem se poprvé stala třídní. Prošla jsem několikrát druhým stupněm a před čtyřmi lety jsem zahájila cyklus se svou první třídou. Za mnou je mnoho zkušeností pedagogických i lidských, mnoho studia, které jsem si vyhledávala s ohledem na své konkrétní potřeby i možnosti. Ve třídě mám děti se závažnými potížemi i děti nadané. Všechny prospívají.

Na závěr si dovolím jednu takovou drobnou úvahu o svobodě. Plíživě ji totiž ztrácíme. A s ní se ztrácí přirozená zodpovědnost. Když nebudou svobodní a za sebe zodpovědní učitelé, nebudou takoví ani jejich žáci. A nebudou-li takoví žáci, nebude nikdy opravdu svobodná a zodpovědná společnost. Ke svobodě a zodpovědnosti patří i určitá dávka rizika. A kdo není ochoten je přijmout a touží jenom po jistotách, bude trvale propadat strachu a závislosti. A tato novela zákona s tímto trendem zcela koresponduje.

—

*Časopis Zvoní! vydává společnost Člověk v tísni v rámci projektu Pojďte do školky-
<https://www.clovekvtsni.cz/cs/socialni-prace/socialni-integrace/pojdte-do-skolky-vyzyvaji-neziskove-organizace>*